

Programma zondag 26 juli 2020

Remonstrantse Kerk
Alkmaar

Aanvangstijd 15.00 uur

Liselot Blomaard, altviool
Noriko Yabe, piano (Japan)

Johann Sebastian Bach
(1685-1750)

Sonate voor altviool en piano in G gr. t. BWV 1027

Adagio

Allegro

Andante

Allegro moderato

Franz Schubert
(1797-1828)

Sonate voor cello en piano in a kl. t., D. 821 'Arpeggione'

Allegro moderato

Adagio

Allegretto

Manuel de Falla
(1876-1946)

Suite populaire espagnole

El paño moruno

Nana

Canción

Polo

Asturiana

Jota

*Met dank aan:
Gemeente Alkmaar
Bloembinderij Wim van Assem*

De Doutreline Master D6 concertvleugel wordt geleverd door Piano's Maene

Toelichting programma zondag 26 juli 2020 Remonstrantse Kerk Schermerhorn

Hoe voorkom je dat je viool gestolen wordt? Doe het instrument in een altvioolkoffer. De altviool staat er slecht op, zoveel is zeker. Ook vandaag de dag circuleren er duizenden grappen op het internet. De altviool lijkt in alles het lelijke domme eendje van de strijkersfamilie. Een misvatting die ooit een kern van waarheid in zich droeg. Want de eerste altviolen die in de zestiende eeuw gebouwd werden door de Italiaanse cellobouwer Gasparo da Salo hadden nog vele beperkingen. Elke altviool was een compromis tussen klankprojectie en bespeelbaarheid en doorgaans waren het de 'slechte' violisten die tot de altviool veroordeeld werden. En hoewel Mozart als een van de weinigen een bijzondere relatie met het instrument had, duurde het tot het midden van de negentiende eeuw eer het tij werkelijk begon te keren. Hector Berlioz speelde daarbij een belangrijke rol. Niet alleen koos hij in zijn Harold en Italie, nota bene geschreven voor Niccolò Paganini, een altviool als solo-instrument, ook schreef hij in zijn Grand traité d'instrumentation et d'orchestration moderne (1843) dat de altviool 'het instrument is waarvan de buitengewone kwaliteiten het langst genegeerd zijn.' In de twintigste eeuw wisten vermaarde altviolisten als Lionel Tertis, William Primrose en componist en ook altviolist Paul Hindemith het tij definitief te keren. Hoewel het nog tot na de Tweede Wereldoorlog duurde eer de altviool het tot hoofdvak op de Nederlandse conservatoria schopte, is het instrument tegenwoordig een unieke kracht binnen de strijkersfamilie met een geheel eigen klank, een eigen techniek en vooral een eigen repertoire dat naast originele werken ook bestaat uit briljante bewerkingen van werken die niet helemaal bij de cello of de viool passen zoals Bachs Sonates voor viola da gamba en Schuberts Sonate voor arpeggione.

De Drie sonates voor viola da gamba en klavier BWV 1027-1029 van Johann Sebastian Bach zijn lang niet zo bekend als de bijvoorbeeld de Sonates en Partita's voor viool en de cellosuites. Het zal er mee te maken dat deze werken met het in onbruik raken van de viola da gamba naar de achtergrond verdwenen en lange tijd slechts mondjesmaat uitgevoerd werden op de cello. Bach schreef de sonates waarschijnlijk rond 1720 tijdens zijn jaren in Köthen waar de viola da gambavirtuoos Christian Ferdinand Abel en later ook zijn zoon Carl Friedrich hofgambist waren. In elk geval was de componist zeer tevreden met de werken, want in zijn tijd als Thomascantor in Leipzig haalde hij de sonates weer tevoorschijn om ze uit te laten voeren tijdens de concerten van het Collegium Musicale in Café Zimmermanns. Philipp Spitta, de eerste Bachbiograaf, gaf al aan dat de **Eerste sonate BWV 1027** bij de conceptie reeds een vorm van hergebruik betrof. De sonate is een bewerking van de Sonate voor twee fluiten en basso continuo BWV 1039. De gamba speelt de eerste fluitpartij en van de combinatie van de tweede fluitpartij en de basso continuo maakte Bach een volledig uitgeschreven klavecimbelpartij. De sonate, die zich perfect laat vertalen naar de kleur en ambitus van de altviool, volgt in de vier rijk meerstemmige delen de langzaam-snel-langzaam-snelvorm van de aloude sonata da chiesa.

Met de **Sonate in a voor arpeggione en piano D 821** schreef Franz Schubert het enige overgeleverde echt grote werk voor dit instrument dat slechts kort op enige aandacht mocht rekenen. In 1823 bouwde de Oostenrijkse gitaarbouwer Johann Georg Stauffer een instrument dat leek op een gitaar, maar dat bespeeld moest worden als een strijkinstrument. Het instrument had zes snaren en een hals met fretten zoals de gitaar, maar moest vastgehouden en bespeeld worden als een cello. Deze arpeggione trok de aandacht van Schubert, niet alleen omdat hij zelf een prima gitarist was, maar ook omdat zijn goede vriend Vincenz Schuster een ware virtuoos was op het instrument. In 1824 schreef hij zijn Sonate voor Arpeggione, maar toen dit meesterwerk in 1871 gepubliceerd werd was de arpeggione al uit de gratie. Toch

werd dit werk met het melancholische eerste deel in sonatevorm, het hymnische tweede deel dat af en toe raakt aan de sombere, koele sfeer van Winterreise en het extatische rondo onderbroken door een nostalgische pianosolo al vrij snel gespeeld op de cello of de altviool, wat ondanks de kleinere ambitus en de ‘slechts’ vier snaren van deze instrumenten uitstekend past.

Toen Manuel de Falla in 1913 bezig was met de voorbereidingen voor de eerste uitvoering van zijn opera *La Vida breve*, kreeg hij van de sopraan Luisa Vela, die een van de hoofdrollen vertolkte, om wat liederen in Spaanse stijl te schrijven voor een serie recitals. De Falla gaf gehoor aan het verzoek en harmoniseerde zeven bekende volksliederen uit verschillende Spaanse regio's op geheel eigen wijze. Hoewel hij de typisch Spaanse begeleidingskarakters van onder andere de flamencogitaar in acht nam, liet hij zich bij het schrijven van de begeleiding geheel leiden door de modale implicaties van de melodieën. Deze manier van werken riep zowel een grote herkenbaarheid als een gevoel van modernisme op en de première van deze *Siete Canciones Populares Españolas* was een groot succes. Toch duurde het nog tot 1925 eer de Poolse violist Paul Kochánski zes van de zeven liederen met goedkeuring van De Falla arrangeerde tot de **Suite populaire espagnole**. Alleen de *Sequidilla murciana*, het oorspronkelijke tweede lied van de cyclus van zeven, liet hij achterwege. Waarom is nooit duidelijk geworden.

Maar ook in deze zesdelige suite is het muzikale beeld van Spanje in een notendop aardig compleet. In *El Paño Moruna*, een lied uit Murcia, zijn de echo's van de kenmerkende Spaanse flamencogitaar duidelijk aanwezig. *Nana* is een Andalusisch wiegeliedje. *Canción* is met zijn gevarieerde ritmiek een wijdverbreide Spaanse volksmelodie, terwijl *Polo* weer een Andalusische melodie is waarin de flamenco duidelijk aanwezig is. *Asturiana* is vervolgens een prachtige klaagzang uit de Asturiasregio en de afsluitende *Jota* uit de provincie Aragon is een van de bekendste Spaanse dansen.

Ook deze suite werd dankbaar ontvangen en al snel vonden versies voor andere instrumenten hun weg naar het podium. Het is vooral de versie voor altviool waarin de combinatie van diepe melancholie en wilde vurigheid van de Spaanse muziek het best tot zijn recht komt.

Paul Janssen

Liselot Blomaard (Bergen NH, 1997) begon op haar zesde met vioollessen. In 2014 stapte ze over naar de altviool en kreeg ze lessen op de Jong Talent afdeling en op de Vooropleiding van het Conservatorium van Amsterdam bij Judith Wijzenbeek. Sinds september 2016 studeert ze aan het Conservatorium van Amsterdam bij Marjolein Dispa en in 2019 deed ze een Erasmus Exchange in Oslo, waar ze lessen kreeg van Lars Anders Tomter. Ze volgde masterclasses bij Nobuko Imai, Jürgen Kussmaul, Tabea Zimmermann, Pauline Sachse, e.v.a.

Van jongs af aan speelde ze al in orkesten en bekleedde ze meerdere malen de rol van aanvoerder. Op het moment speelt ze met verschillende professionele orkesten mee als remplaçant, zoals Amsterdam Sinfonietta, Pynarello, Aurora Chamber Orchestra, Nederlands Philharmonisch Orkest en het Residentie Orkest.

Kamermuziek is een grote passie van haar en ze is daarom erg blij deel uit te maken van het ADAM Quartet. Ook speelt ze graag in andere bezettingen kamermuziek.

Naast het vele samenspel soleerde ze met verschillende orkesten. Zo speelde ze in 2018 Bruch Romance met het Con Brio, olv Willem de Bordes en speelde ze Mozart Sinfonia Concertante met haar vroegere jeugdorkest, Camerata Amstelveen.

Liselot speelt op een instrument van Annelies Steinhauer, die haar ter beschikking is gesteld door het Nationaal Muziekinstrumenten Fonds (NMF).

De Japanse pianiste **Noriko Yabe** werd geboren in Yokohama en kreeg op zesjarige leeftijd haar eerste pianolessen. Haar talent werd snel ontdekt en zij gaf al spoedig haar eerste concerten. Toen zij twaalf jaar oud was, maakte zij haar debuut als soliste met het Madison Symphony Orchestra in de Verenigde Staten van Amerika. Na het afsluiten van haar studie aan de 'Toho Gakuen High School and College of Music' in Tokio vervolgde Noriko haar opleiding bij Willem Brons aan het Conservatorium van Amsterdam waar zij in 2003 afstudeerde. Ze gaf concerten in Japan, Nederland, Slowakije, Tsjechië en de Verenigde Staten van Amerika. Noriko is verbonden als corepetitor aan het Conservatorium van Amsterdam en sinds 2004 is zij begeleidster tijdens de Summer Academy en het Festival van de International Holland Music Sessions.